

Άγνωστες όψεις της πόλης

Σπάνιες φωτογραφίες από μια άλλη Θεσσαλονίκη

Δημοσίευση: 13 Φεβ 2018, 17:30 | Τελευταία ενημέρωση: 13 Φεβ 2018, 17:30

Πρόχειρος καταυλισμός των πυροπληκτών του 1890 στο Πεδίον του Αρεως της Θεσσαλονίκης

Ένα έργο μεγάλης ιστορικής αξίας που μέχρι σήμερα δεν είχε δει το φως της δημοσιότητας θα δημοπρατηθεί σε λίγες ημέρες στην Αθήνα. Μια μοναδική συλλογή 78 φωτογραφιών του 19ου αιώνα που παρέχει στους ιστορικούς σημαντικά στοιχεία για το παρελθόν της Θεσσαλονίκης.

Οι φωτογραφίες παρουσιάζουν στην πλειονότητά τους άγνωστες μέχρι σήμερα όψεις, λίγο πριν και λίγο μετά την καταστροφική πυρκαγιά του 1890, μια περίοδο για την οποία σώζεται ελάχιστο υλικό. Η συλλογή χρονολογείται μεταξύ 1880 και 1893 και παρότι η ταυτότητα του δημιουργού της παραμένει άγνωστη υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι οι εικονιζόμενες σκηνές απαθανάτιστηκαν από τον γνωστό φωτογράφο Paul Zerdji. Έργα του είχαν αποτυπωθεί σε δεκάδες καρτ ποστάλ της εποχής. Η δημοπρασία θα γίνει στις 3 Μαρτίου από τον Οίκο Δημοπρασιών Α. Καραμήτσος στο ξενοδοχείο Χίλτον και ως τιμή εκκίνησης έχει οριστεί το ποσό των 8.000 ευρώ.

«Πρόκειται για ένα πάρα πολύ σημαντικό εύρημα, μιας και για πρώτη φορά βλέπουμε μια τόσο ολοκληρωμένη συλλογή. Οι φωτογραφίες έχουν μεγάλη ευκρίνεια και μπορούμε να πούμε ότι είναι φορείς συμπυκνωμένης πληροφορίας. Σε αυτές μπορούμε να διαβάσουμε ονόματα δρόμων, ταμπέλες καταστημάτων, να αναγνωρίσουμε σημαντικά κτίρια υπό κατασκευήν, ακόμα και πρόσωπα που απεικονίζονται και που συνθέτουν τις εικόνες της καθημερινής ζωής της πόλης.

Η συστηματική μελέτη του υλικού θα μπορούσε να προσφέρει σημαντικές νέες πληροφορίες για την ιστορία της Θεσσαλονίκης, για μια περίοδο κατά την οποία τα διαθέσιμα υλικά τεκμήρια σπανίζουν», **επισημαίνει στο «NEA»** ο επιμελητής της συλλογής εκ μέρους του Οίκου Καραμήτσος κ. Σπύρος Τσιπίδης. «Είναι ένα εντυπωσιακό άλμπουμ με 70 αλμπουμίνες μεγάλων διαστάσεων, συγκεκριμένα 32 επί 26 εκατοστών, και 8 μικρότερων, όλες επικολλημένες σε χαρτόνια.

Στη συλλογή συμπεριλαμβάνονται και 9 πανοραμικές όψεις της Θεσσαλονίκης που αν ενωθούν δημιουργούν ένα ενιαίο πανόραμα το οποίο αποτυπώνει την πόλη πέρα από τα τότε όρια των δομημένων εκτάσεων στα ανατολικά και δυτικά άκρα της.

Αργότερα το πανόραμα τυπώθηκε από τον G. Bader σε σειρά εννέα αναδιπλούμενων καρτών συνολικού μήκους 1,25μ. με τον τίτλο "La plus Grande Vue Generale Panoramique de Salonique, Turquie d Europe en 9 Cartes". Ιδιαίτερα σπάνιες κρίνονται και οι φωτογραφίες που απεικονίζουν ομάδες πυροπληκτών του 1890 τόσο στην περιοχή του Λευκού Πύργου όσο και στην σημερινή περιοχή του Πεδίου του Αρεως» προσθέτει ο Σπ. Τσιπίδης.

Όταν η Εγνατία ήταν χωματόδρομος

Οι εικόνες ταξιδεύουν το κοινό σε μια εποχή που έχει παρέλθει ανεπιστρεπτή. Και κατάφεραν να ξαφνιάσουν ακόμη και τους εκτιμητές του οίκου που ανέλαβε την δημοπρασία, ανθρώπους με μεγάλη εμπειρία σε αντίστοιχο υλικό. Η παραλιακή της Θεσσαλονίκης φαίνεται ακόμη με την πρώτη της επιχωμάτωση, η σημερινή Εγνατία Οδός είναι ένας χωματόδρομος, στενά σοκάκια αγκαλιάζουν το κέντρο της πόλης. «Δεν έχουμε συνηθίσει αυτήν την Θεσσαλονίκη ακόμη κι εμείς που παρακολουθούμε την ιστορία της. Είναι πρωτόγνωρες λήψεις. Βλέπουμε για παράδειγμα τη Βενιζέλου που είναι ένας χλιοφωτογραφημένος δρόμος με το μέγαρο Στάνιν να δεσπόζει σε όλες της τις φωτογραφίες και εδώ δεν υπάρχει», συνεχίζει.

Μάλιστα επισημαίνει ότι η ποιότητα των φωτογραφιών αλλά και η συνολική σύνθεση και παράθεσή τους παραπέμπουν σε φωτογραφική συλλογή που προορίζεται για αρχαιακή χρήση και, όπως φαίνεται, δεν αποτελεί κατά παραγγελία φωτογραφικό άλμπουμ. «Παρότι δεν γνωρίζουμε τον φωτογράφο ή τους φωτογράφους, οι ιδιαίτερης καλλιτεχνικής αξίας φωτογραφίες αλλά και η άρτια τεχνική λήψης και εκτύπωσης παραπέμπουν σίγουρα σε επαγγελματία φωτογράφο της εποχής. Στην πρώτη σελίδα το άλμπουμ φέρει χειρόγραφο υπογραφή και ημερομηνία με μαύρη μελάνη "A. Clerget / Salonique 1893". Κάτω από κάθε φωτογραφία υπάρχει χειρόγραφη περιγραφική λεζάντα γραμμένη με μολύβι στα αρμένικα και τα παλαιoturκικά», εξηγεί ο ίδιος.

«Είναι πολύ πιθανόν στο παρόν φωτογραφικό άλμπουμ να συναντάμε παραπάνω από έναν φωτογράφο καθώς οι φωτογραφίες είναι τραβηγμένες σε διαφορετικές περιόδους μεταξύ των ετών 1880 και 1893 ενώ είναι εμφανείς και κάποιες διαφορές στην τεχνική και τη σύνθεση των κλισέ. Τα φωτογραφικά κλισέ είναι εντυπωσιακά και παραπέμπουν σε σίγουρα επαγγελματίες φωτογράφους με ιδιαίτερα υψηλή τεχνική και αισθητικά κριτήρια. Είναι επίσης πολύ πιθανό ο φωτογράφος ή ένας από τους φωτογράφους να είναι ο γνωστός φωτογράφος της Θεσσαλονίκης Paul Zerdji», σημειώνει.

Η διάσωση της ιστορικής μνήμης

Η Θεσσαλονίκη στη διάρκεια του 19ου αιώνα στολίζεται με όμορφα κτίρια στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού της, είναι, άλλωστε, ένα ανερχόμενο αστικό κέντρο. Το 1890 η πυρκαγιά που ξέσπασε σε μεγάλη γεωγραφική έκταση καταστρέφει την περιοχή ανατολικά της σημερινής οδού Αριστοτέλους. Και επηρεάζει σημαντικά τη φυσιογνωμία της πόλης.

Η εικόνα θα αλλάξει δραματικά τα επόμενα χρόνια. Από το 1907 έως το 1916 στην Θεσσαλονίκη εκδηλώθηκαν 177 πυρκαγιές με συνολικές ζημιές 250.000 λιρών ενώ μόνο τη διετία 1910-1911 καταγράφηκαν 71 πυρκαγιές. Μετά την απελευθέρωση το αστικό τοπίο της Θεσσαλονίκης θα υποστεί νέες αλλαγές ενώ στην πορεία των χρόνων η πόλη θα επεκταθεί, ο πληθυσμός θα αυξηθεί και τελικά θα λάβει τη σημερινή της μορφή.

Σε αυτό το πλαίσιο η εν λόγω φωτογραφική συλλογή αποκτά ιδιαίτερη αξία για την προσπάθεια διάσωσης της ιστορικής μνήμης. «Σε κάθε περίπτωση αποτελεί ένα πρωτοεμφανιζόμενο έργο μεγάλης ιστορικής αξίας», λέει ο Σπύρος Τσιπίδης, «από το οποίο μπορούν να εξαχθούν πληροφορίες που συμβάλλουν στον εμπλουτισμό των γνώσεών μας σχετικά με τη ζωή, την αρχιτεκτονική και την ιστορία της πόλης της Θεσσαλονίκης από μία περίοδο όπου αντίστοιχο υλικό σπανίζει».

Κατερίνα Ροββά
in.gr